

นกกินปลีคอแดงและพองเพื่อน

ในเส้นทางศึกษาระรรมชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยา
ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

นกกินปลีคอแดงและพองเพื่อน

ในเส้นทางศึกษาระบบชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยา
ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

บทนำ

อุทยานธรรมชาติวิทยา ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในเชิงภูมิศาสตร์ และเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างผืนป่าอนุรักษ์ผืนใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือ ผืนป่าตะวันตก กับ ผืนป่าแก่งกระจาน อีกทั้งพื้นที่แห่งนี้ยังอยู่ใกล้รอยต่อระหว่างเขตสัตว์ภูมิศาสตร์ย่อย Indochinese และ Sudaic พื้นที่นี้จึงเปรียบเหมือนสะพานเชื่อมระหว่างเขตการกระจายพันธุ์เหนือสุดของสัตว์ป่าในเขต Sudaic และเป็นบริเวณพื้นที่ได้สุดของสัตว์ป่าในเขต Indochinese

ในพื้นที่อุทยานธรรมชาติวิทยาฯ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เดินไปตามเส้นทางได้เรียนรู้สภาพธรรมชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี โดยระหว่างเส้นทางจะพบเห็นพรรณพืชและสัตว์ป่า น้ำพุร้อน บ่อโคลน รวมทั้งนกนานาชนิด ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ ที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อใช้เป็นแหล่งหากินอาหาร ทำรังวางไข่และเลี้ยงลูก ซึ่งจากผลการศึกษา

ความหลากหลายชนิดของนกในเส้นทางศึกษาระรรมชาติจำนวน 3 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1 ศาลาข้อมูลธรรมชาติวิทยา - สวนสมุนไพร เส้นทางที่ 2 สวนสมุนไพร - น้ำตกเก้าชั้น และเส้นทางที่ 3 รอบสำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2558 - เดือนกรกฎาคม 2559 พบนกจำนวน 14 อันดับ 45 วงศ์ 110 ชนิด มีนกประจำถิ่น 80 ชนิด นกประจำถิ่นและนกอพยพ 17 ชนิด และนกอพยพ 13 ชนิด ชนิดนกเด่นที่พบในพื้นที่ศึกษา คือ นกกินปลีคอแดง นกหัวขวานจิวคิ้วขาว นกระวังไพรปากเหลือง นกเขาลายเล็ก ซึ่งมีสถานภาพเป็นนกประจำถิ่น โดยเฉพาะนกหัวขวานจิวคิ้วขาว ซึ่งเป็นสายพันธุ์ทางภาคใต้ และสามารถพบได้บริเวณเส้นทางศึกษาระรรมชาติของอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ จึงนับได้ว่านกเป็นส่วนสำคัญในระบบนิเวศ โดยได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่สำคัญตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยผสมเกสร ช่วยกระจายพันธุ์พืช ช่วยกำจัดศัตรูพืช และช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ดังนั้น นกจึงเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์และความสมดุลของระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี

นกกินปลีคอแดง

ในบรรดานกที่สำรวจพบ 110 ชนิดนั้น **นกกินปลีคอแดง (Crimson Sunbird)** จัดเป็นนกประจำถิ่นที่สามารถพบได้บริเวณรอบ ๆ สำนักงานโครงการฯ นอกจากสีสันที่สวยงามแล้ว เวลาเจ้านกตัวเล็กนี้ทำหน้าที่ตามธรรมชาติโดยการกระโดดไปตามกิ่งไม้ พร้อมใช้ปากที่ยาวโค้งสอดเข้าไปดูดกินน้ำหวานจากดอกไม้ ซึ่งเป็นการผสมเกสรดอกไม้ไปด้วย ยิ่งทำให้นกกินปลีคอแดงมีเสน่ห์มากขึ้นไปอีก

นกกินปลีคอแดงเป็นนกขนาดเล็กมาก โดยมีขนาดเพียง 11 ซม. ตัวผู้มีขนคู้หางยาวกว่า 2.5 ซม. กระหม่อม ขนคลุมโคนหางด้านบน และขนหางเป็นสีเขียวเป็นมัน ตะโพกมีแถบสีเหลือง ช่วงไหล่ หัวด้านข้าง และคอเป็นสีแดง คอหอยและอกสีแดง ท้องและขนคลุมโคนหางด้านล่างสีออกเขียวหรือออกเทา ส่วนตัวเมียมีลำตัวด้านบนสีเขียวแกมเหลืองถึงสีเขียว ปีกมีแต้มสีทองแดง ลำตัวด้านล่างสีเขียวแกมเหลือง ตรงกลางท้องมีสีออกเหลือง ขนคลุมโคนหางด้านล่างสีออกเขียวหรือเทา หางค่อนข้างยาวและเว้าตื้น

เมื่อถึงเวลาที่ต้องทำหน้าที่ตามธรรมชาติ นกกินปลีคอแดงจะไม่ค่อยอยู่นิ่ง มักบินไปตามต้นไม้ หรือ กระโดดไปตามกิ่งไม้ตลอดเวลาเพื่อกินน้ำหวานจากดอกไม้ โดยเฉพาะดอกกาฝาก นอกจากนี้ยังชอบกินแมลงและตัวหนอน โดยจิกตามกิ่งไม้ ยอดไม้ และดอกไม้ที่มีแมลงมาตอม

นกกินปลีคอแดงจะสร้างครอบครวเล็ก ๆ ในช่วงฤดูร้อนและต้นฤดูฝน ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน รังเป็นรูปกระเปาะมีหางยาว แขนงอยู่ตามกิ่งไม้ในระดับที่ไม่สูงจากพื้นดินมากนัก มีทางเข้าออกอยู่ทางด้านข้าง ทำรังด้วยการสานหญ้าและใบไม้แล้วเชื่อมให้ติดกันด้วยใยแมงมุม ภายในบ้านหลังเล็กๆ นี้ จะรองรับไข่ด้วยวัสดุอ่อนนุ่ม เช่น ดอกหญ้า รากฝอย แม่จะวางไข่ 2 ฟอง ทั้งพ่อและแม่จะช่วยกันฟักไข่ และช่วยกันเลี้ยงลูกอ่อน

แม้ นกกินปลีคอแดงจะเป็นนกประจำถิ่น แต่ถูกจำแนกเป็นหลายชนิดย่อย *labecula* พบในภาคเหนือ *mangini* พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ *cara* พบในภาคอื่นที่เหลือทั้งหมด

นกกินปลีคอแดงและผองเพื่อน

นอกจากนกกินปลีคอแดงแล้ว บริเวณพื้นที่โครงการฯ ยังมีผองเพื่อนของนกกินปลีคอแดงอีกกว่า 100 ชนิด ทั้งที่เป็นเจ้าของบ้านเหมือนนกกินปลีคอแดง และเพื่อนนักเดินทางไกลที่อพยพมาเพื่อพึ่งพาอาศัยพื้นที่เดียวกันกับนกกินปลีคอแดงในช่วงฤดูหนาว

นกกินปลีคอแดงและผองเพื่อนต่างทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากธรรมชาติ ตามความถนัดของแต่ละชนิด ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวล้วนแต่เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อหลากหลายชีวิตสายลมพื้นที่โครงการฯ ดังนั้น การมีอยู่ของนกกินปลีคอแดงและผองเพื่อนจึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศในพื้นที่โครงการฯ เป็นอย่างดี

ผองเพื่อนของนกกินปลีคอแดง

นกกระทาทองแข้งเขียว : Scaly-breasted Partridge : *Arborophila chloropus*

ไก่ป่า : Red Junglefowl : *Gallus gallus*

นกปากห่าง : Asian Openbill : *Anastomus oscitans*

ภาพ : วิไลวรรณ ปานะดิษฐ์

นกยางไฟธรรมดา : Cinnamon Bittern : *Ixobrychus cinnamomeus*

นกยางเขียว : Striated Heron : *Butorides striata*

นกยางกรอกพินธุ์ชวา : Javan Pond Heron : *Ardeola speciosa*

นกยางควาย : Eastern Cattle Egret : *Bubulcus coromandus*

นกยางโทนน้อย : Intermediate Egret : *Egretta intermedia*

นกยางเป็ย : Little Egret : *Egretta garzetta*

นกกาน้ำเต็ก : Little Cormorant : *Microcarbo niger*

นกกาน้ำปากยาว : Indian Cormorant : *Phalacrocorax fuscicollis*

เหยี่ยวกิ่งก่าสีดำ : Black Baza : *Aviceda jerdoni*

เหยี่ยวผึ้ง : Oriental Honey-buzzard : *Pernis ptilorhynchus*

ภาพ : ศุภชัย ลีงขัตต์ ณ อโยธยา

เหยี่ยวนกเขาขีดรา : Shikra : *Accipiter badius*

เหยี่ยวนกเขาพันธุ์จีน : Chinese Sparrowhawk : *Accipiter soloensis*

นกก๊วก : White-breasted Waterhen : *Amauromis phoenicurus*

ภาพ : วิทวัส นวลอินทร์

นกอีล้ำ : Common Moorhen : *Gallinula chloropus*

นกกระเตแต้แว๊ด : Red – wattled Lapwing : *Vanellus indicus*

นกเขาใหญ่ : Spotted Dove : *Spilopelia chinensis*

นกเขาชวา : Zebra Dove : *Geopelia striata*

นกเขาไฟ : Red Collared Dove : *Streptopelia tranquebarica*

นกเขาลายเล็ก : Little Cuckoo Dove : *Macropygia ruficeps*

นกเปล้าคอสีม่วง : Pink-necked Green pigeon : *Treron vernans*

นกกาเหว่า : Asian Koel : *Eudynamys scolopaceus*

นกกระปูดใหญ่ : Greater Coucal : *Centropus sinensis*

นกบั้งรอกใหญ่ : Green-billed Malkoha : *Phaenicophaeus tristis*

นกเค้าโมง : Asian Barred Owlet : *Glaucidium cuculoides*

นกเค้าจุด : Spotted Owlet : *Athene brama*

นกเค้ากู่ : Collared Scops Owl : *Otus lettia*

นกตบยุงหางยาว : Large-tailed Nightjar : *Caprimulgus macrurus*

นกตะขาบทุ่ง : Indian Roller : *Coracias benghalensis*

นกกระเต็นน้อยธรรมดา : Common Kingfisher : *Alcedo atthis*

นกกระเต็นอกขาว : White-throated Kingfisher : *Halcyon smyensis*

นกกระเต็นหัวดำ : Black-capped Kingfisher : *Halcyon pileata*

นกจาบคาเล็ก : Green Bee-eater : *Meropus orientalis*

นกจาบคาคอสีฟ้า : Blue-throated Bee-eater : *Merops viridis*

นกจาบคาหัวสีส้ม : Chestnut-headed Bee-eater : *Merops leschenaulti*

นกโพระดกธรรมดา : Lined Barbet : *Megalaima lineata*

นกโพระดกหูเขียว : Green-eared Barbet : *Megalaima faiostriata*

นกตีทอง : Coppersmith Barbet : *Megalaima haemecephala*

นกหัวขวานจิวคิ้วขาว : White-browed Piculet : *Sasia ochracea*

นกแต้วแล้วธรรมดา : Blue-wingd Pitta : *Pitta moluccensis*

นกเขนน้อยปีกแถบขาว : Bar-winged Flycatcher-shrike : *Hemipus picatus*

นกเงี้ยวตงธรรมดา : Common Woodshrike : *Tephrodornis pondicerianus*

นกแอ่นพง : Ashy Woodswallow : *Artamus fuscus*

นกขมิ้นน้อยธรรมดา : Common lora : *Aegithina tiphia*

นกเงี้ยวขี้ผึ้งใหญ่ : Black-winged Cuckooshrike : *Coracina melaschistos*

นกพญาไฟเล็ก : Small Minivet : *Pericrocotus cinnamomeus*

นกพญาไฟสีเทา : Ashy Minivet : *Pericrocotus divaricatus*

นกอีเสือสีน้ำตาล : Brown Shrike : *Lanius cristatus*

นกขมิ้นท้ายทอยดำ : Black-naped Oriole : *Oriolus chinensis*

นกแซงแซวหางปลา : Black Drongo : *Dicrurus macrocercus*

นกแซงแซวสีเทา : Ashy Drongo : *Dicrurus leucophaeus*

นกแซงแซวเล็กเหลือบ : Bronzed Drongo : *Dicrurus aeneus*

นกแซงแซวหางอนขน : Hair-crested Drongo : *Dicrurus hottentottus*

นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ : Greater Racket-tailed Drongo : *Dicrurus paradiseus*

นกอีแพรดแถบอกดำ : Pied Fantail : *Rhipidura javanica*

นกจับแมลงจุกดำ : Black-naped Monarch : *Hypothymis azurea*

นกแขวสวรรณ : Asian Paradise-flycatcher : *Terpsiphone paradisi*

นกขุนแผน : Red-billed Blue Magpie : *Urocissa erythroryncha*

นกกาแวน : Racket-tailed Treepie : *Crypsirina temia*

อีกา : Eastern Jungle Crow : *Corvus leuillanti*

นกจับแมลงหัวเทา : Grey-headed Canary-flycatcher : *Culicicapa ceylonensis*

นกปรอดทอง : Black-headed Bulbul : *Pycnonotus atriceps*

นกปรอดเหลืองหัวจุก : Black-crested Bulbul : *Pycnonotus flaviventris*

นกปรอดคอลาย : Stripe-throated Bulbul : *Pycnonotus finlaysoni*

นกปรอดหน้าขาว : Yellow-vented Bulbul : *Pycnonotus goiavier*

นกปรอดสวน : Streak-eared Bulbul : *Pycnonotus blanfordi*

นกนางแอ่นบ้าน : Barn Swallow : *Hirundo rustica*

นกกระจัดธรรมดา : Yellow-browed Leaf Warbler : *Phylloscopus inornatus*

ภาพ : มาโนช แต่งตุ้ม

นกกะจิตหัวมงกุฏ : Eastern Crowned Leaf Warbler : *Phylloscopus coronatus*

นกกะจิบหญ้าอกเทา : Grey-breasted Prinia : *Prinia hodgsonii*

นกกระจิบหญ้าสีเรียบ : Plain Prinia : *Prinia inornata*

นกกระจิบธรรมดา : Common Tailorbird : *Orthotomus sutorius*

นกกระจิบคอดำ : Dark-necked Tailorbird : *Orthotomus atrogularis*

นกกระวังไพรปากเหลือง : White-browed Scimitar Babbler : *Pomatorhinus schisticeps*

นกกินแมลงอกเหลือง : Pin-striped Tit Babbler : *Macronus gularis*

นกจาบดินอกลาย : Puff-throated Babbler : *Pellorneum ruficeps*

นกกระรางสร้อยคอเล็ก : Lesser Necklaced Laughingthrush : *Garrulax monileger*

80. นกกระรางสร้อยคอใหญ่ : Greater Necklaced Laughingthrush : *Garrulax pectoralis*

นกแว่นตาขาวสีทอง : Oriental White-eye : *Zosterops palpebrosus*

นกเขี้ยวคราม : Asian Fairy-bluebird : *Irena puella*

นกขุนทอง : Common Hill Myna : *Gracula religiosa*

นกเอี้ยงหงอน : White-vented Myna : *Acridotheres grandis*

นกเอี้ยงสาริกา : Common Myna : *Acridotheres tristis*

นกเตนดงหัวสีส้ม : Orange-headed Thrush : *Geokichla citrina*

นกกาขงขนบ้าน : Oriental Magpie Robin : *Copsychus saularis*

นกกาขงขนดง : White-rumped Shama : *Copsychus malabaricus*

นกจับแมลงอกสีน้ำตาลอ่อน : Brown-chested Jungle Flycatcher : *Cyornis brunneatus*

นกจับแมลงสีน้ำตาล : Asian Brown Flycatcher : *Muscicapa dauurica*

นกจับแมลงสีคล้ำ : Dark-sided Flycatcher : *Muscicapa sibirica*

นกจับแมลงอกสีฟ้า : Hainan Blue Flycatcher : *Cyornis hainanus*

นกจับแมลงอกส้มท้องขาว : Tickell's Blue Flycatcher : *Cyornis tickelliae*

นกเขนน้อยไซบีเรีย : Siberian Blue Robin : *Larvivora cyane*

นกจับแมลงตะโพกเหลือง : Yellow-rumped Flycatcher : *Ficedula zanthopygia*

นกจับแมลงคอแดง : Taiga Flycatcher : *Ficedula albicilla*

นกจับแมลงคอน้ำตาลแดง : Hill Blue Flycatcher : *Cyornis banyumas*

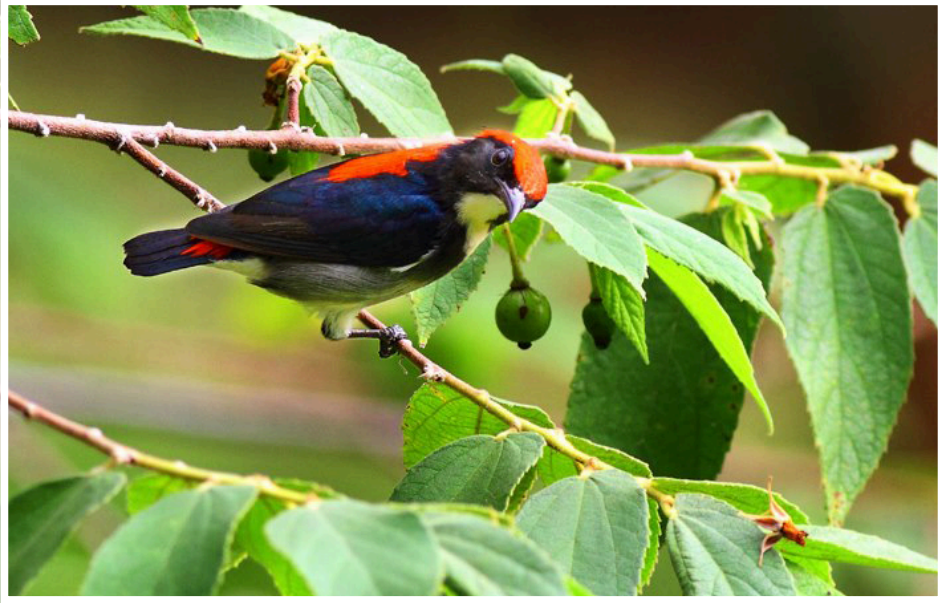
นกเขียวก้านทองหน้าผากสีทอง : Golden-fronted Leafbird : *Chloropsis aurifrons*

นกกาฝากก้นเหลือง : Yellow-vented Flowerpecker : *Dicaeum chrysorrheum*

นกกาฝากท้องสีส้ม : Orange-bellied Flowerpecker : *Dicaeum trigonostigma*

นกสีชมพูสวน : Scarlet-backed Flowerpecker : *Daeum cruentatum*

นกกินปลีแก้มสีทับทิม : Ruby-cheeked Sunbird : *Chalcoparia singalensis*

นกกินปลีคอสีน้ำตาล : Brown-throated Sunbird : *Anthreptes malacensis*

นกกินปลีอกเหลือง : Olive-backed Sunbird : *Cinnyris jugularis*

นกกินปลีคอแดง : Crimson Sunbird : *Aethopyga siparaja*

นกปลีกล้วยเล็ก : Little Spiderhunter : *Arachnothera longirostra*

นกกระตีดตะโพกขาว : White-rumped Munia : *Lonchura striata*

นกกระตีดขี้หมู : Scaly-breasted Munia : *Lonchura punctulata*

นกเด้าลมหลังเทา : Grey Wagtail : *Motacilla cinerea*

นกเด้าดินทุ่งเล็ก : Paddyfield Pipit : *Anthus rufulus*

นิธินาด เจริญโกคราช | เรื่อง
เพชรพนม จิตมั่น | ภาพ
สุเทพ ไกรเทพ และเจ้าหน้าที่
โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา
ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
กรุณาอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา | สนับสนุนทุนการศึกษาวิจัย
ชินทัตต์ แจ่มทอง สุตา วรบรรพต | กรุณาช่วยเหลือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและถ่ายภาพ
ศุภชัย สังขทัต ณ อยุธยา วิทวัส นวลอินทร์ มาโนช แต่งตุ้ม วิไลวรรณ ปานะดิษฐ์ | อนุเคราะห์ภาพประกอบ

